

■ Μάχες και Ναυμαχίες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ἡ Μάχη τοῦ Καματεροῦ*

† 27η Ἰανουαρίου 1827

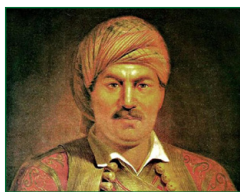
*Πολεμική σύγκρουσις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων
στὸ Καματερό Ἀττικῆς (27 Ἰανουαρίου 1827),
κατὰ τὴν τελευταία φάσι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως,
ὅταν ὁ Μεχμέτ Ρεσίτ Κιουταχῆς πολιορκοῦσε τὴν Ἀκρόπολι.
Λάθη τακτικῆς ὠδήγησαν σὲ ἦττα τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων.*

Παρ' ὅλες τὶς ἐπιτυχίες τοῦ Καραϊσκάκη στὴν Ἀνατολικὴ Στερεὰ καὶ τὴν ἀποκοπὴ τοῦ Κιουταχῆ ἀπὸ τὶς βάσεις ἀνεφοδιασμοῦ του στὴν Θεσσαλία, ὁ σερασκέρης συνέχιζε πεισματικῶς τὴν πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως. **Ἡ** πτῶσις τοῦ κάστρου τῆς Ἀθήνας ἦταν ἡ μόνη του ἐπιδιώξις. **Αὐτὸ** ἄλλωστε ζητοῦσε ἐπιτακτικῶς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σουλτᾶνος, διότι ἔτσι θὰ εἶχε τὴν δυνατὴτητα νὰ ἀφοπλίση διπλωματικὰ τοὺς ξένους πρέσβεις, οἱ ὁποῖοι ἐπίεζαν γιὰ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ θέσις τῶν πολιορκημένων γινόταν ὀλοένα καὶ χειρότερη καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς δὲν ἔπαυαν νὰ ζητοῦν ἐνισχύσεις ἀπὸ τὴν κυβέρνησι. **Οἱ** ἀρρώστιες θέριζαν καὶ οἱ συνεχεῖς κανονιοβολισμοὶ προκαλοῦσαν τραυματισμοὺς καὶ θανάτους.

Δὲν ὑπῆρχαν ἰατροί, ἐνῶ ὑπῆρχε ἔλλειψις στὰ πολεμοφόδια καὶ τὰ τρόφιμα, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ στὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα χρειάζονταν γιὰ νὰ μαγειρεύσουν τὴν τροφή τους καὶ νὰ ζεστάνουν τοὺς ἀρρώστους. **Τὰ** μνημεῖα τῆς

Βάσος Μαυροβου-
νιώτης. (1765-1822)

κλασικῆς Ἀθήνας ὑπέστησαν τρομερές καταστροφές, ἀλλὰ οἱ κολῶνες τοῦ Παρθενῶνος συνέχιζαν νὰ στέκουν ὄρθιες σὲ πείσμα τῶν βαρβάρων, οἱ ὁποῖοι τὶς κανονιοβολοῦσαν.

Στὸ στρατόπεδο τῆς Ἐλευσίνας ὑπῆρχε μόνο μία ἑλληνικὴ δύναμις 1.000 ἀνδρῶν, τὴν ὁποίαν διοικοῦσε ὁ Βάσος Μαυροβουνιώτης καὶ ἡ ὁποία δὲν μπορούσε νὰ βλάβῃ τὸν πολυάριθμο στρατὸ τοῦ Κιουταχῆ.

Στὰ τέλη Δεκεμβρίου 1826 ἔφθασαν ἐνισχύσεις μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Συνταγματάρχη τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ Διονύσιο Βούρβαχη. Ὁ Βούρβαχης ἦταν γεννημένος στὴν Κεφαλλονιά, ὅπου εἶχε καταφθάσει ὁ πατέρας του ἀπὸ τὰ Σφακιά, κυνηγημένος ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Εἶχε διακριθῆ στὸς ναπολεόντειους πολέμους καὶ εἶχε ἀκολουθήσει τὸν Ναπολέοντα

ἀκόμη καὶ στὴν ἐκστρατεία του στὴν Ἰσπανία. Ὁ συγγενῆς του Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἦταν αὐτός, ὁ ὁποῖος τοῦ ζήτησε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Γαλλία καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἑλληνικὸ ἀγῶνα. Ἔτσι ὁ Βούρβαχης συγκέντρωσε χρήματα ἀπὸ τὸ γαλλικὸ κομιτᾶτο, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Βαυαρὸ Βασιλιά, καὶ συνεκρότησε ἓνα σῶμα 800 ἀνδρῶν, τὸ ὁποῖο ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὶς διαταγές τῆς κυβερνήσεως.

Ἡ νοστροπία ὅμως τῶν εὐρωπαϊκῶν πολέμων διέφερε πολὺ ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ Ἕλληνες ἄτακτοι ἦσαν ἀπείθαρχοι, ἡ τροφή τους ἦταν ἀνεπαρκῆς, ὁ ρουχισμὸς τους ἄθλιος καὶ ἐπιζητοῦσαν μὲ τὴν λαφυραγῶγῃσι νὰ προμηθευθοῦν τὰ ἀναγκαῖα, ἀφοῦ ἐγνώριζαν ὅτι οἱ οἰκογένειές τους λιμοκτονοῦσαν.

Ἐπὶ πλεόν, οἱ ἀξιοματικοί, οἱ ὁποῖοι προέρχονταν ἀπὸ τὶς ξένες πολεμικὲς σχολές ἀπαιτοῦσαν τυφλὴ ὑπακοή τῶν δι-
αταγῶν τους, ἀδιαφοροῦσαν γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀπωλειῶν καὶ ἐνδιαφέρονταν μόνο γιὰ τὴν νίκη καὶ τὴν δόξα. Ὅσοι ξέ-
νοι εἶχαν ἔλθει στὴν Ἑλλάδα δὲν ἀντιλαμβάνονταν τὸ γεγο-
νός, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦταν πολὺ λιγότεροι ἀριθμητικὰ ἀπὸ τὸν
ἐνωμένο μουσουλμανικὸ στρατό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει νὰ τοὺς
πολεμήσῃ καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ἀναντικατάστατοι.

Ἀντίθετα οἱ Ἕλληνες ἀρχηγοὶ (καπετάνιοι) δὲν ἐθυσίαζαν

Διονύσιος
Βούρβαχης.
(1787-1827)

Ἰωάννης
Νοταρᾶς.
(1805-1827)

Δημήτριος
Καλλέργης.
(1803-1867)

Θωμᾶς Γκόρντον
(Gordon Thomas).
(1788-1841)

Παναγιώτης (Πα-
νουῦτσος) Νοταρᾶς.
(1752-1849)

τοὺς στρατιωτῆς τοὺς καὶ ἐφρόντιζαν νὰ τοὺς ὀχυρῶνουν σὲ ἰσχυρὲς θέσεις (ταμπούρια). **Α**πέφευγαν νὰ πολεμοῦν σὲ πεδινὰ ἐδάφη, ὅπου τὸ ὀθωμανικὸ ἵππικὸ ἦταν ἀνίκητο· ἐπίσης, ἐγνώριζαν νὰ χειρίζονται μὲ τὸν δικό τους ξεχωριστὸ τρόπο τὰ ζητήματα τῆς ἀνυπακοῆς τῶν στρατιωτῶν τους.

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1827 ἐφθασαν στὴν Ἐλευσίνα νέες ἐνισχύσεις 1.200 ἀνδρῶν μὲ ἀρχηγὸ τὸν Παναγιώτη (Πανουῦτσο) Νοταρᾶ, ὥστε ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐφθασε σὲ 3.000. **Σ**τὴν Κούλουρη (Σαλαμίνα) ὑπῆρχαν ἀκόμα 1.000 στρατιῶτες ὑπὸ τοὺς Ἰωάννη Νοταρᾶ, Μακρυγιάννη, Δημήτριο Καλλέργη, Ἰωάννη Πέτα καὶ Χαράλαμπο Ἰγγλέση. **Τ**ὸ γενικὸ πρόσταγμα αὐτῆς τῆς δυνάμεως τὸ εἶχε ὁ Σκωτσέζος ἀξιωματικὸς Θωμᾶς Γκόρντον (Gordon Thomas), ὁ ὁποῖος ἐνισχυόταν καὶ ἀπὸ μία μικρὴ ναυτικὴ δύναμι δέκα πλοίων, στὰ ὁποῖα συμμετεῖχε ἡ ἀτμοκίνητη «Καρτερία» μὲ κυβερνήτη τὸν Ἄστιγξ (Frank Abney Hastings) καὶ δύο ψαριανὰ μπρῖκια μὲ κυβερνήτες τοὺς Δημήτριο Παπανικολῆ καὶ Νικόλαο Γιαννίτη.

Οἱ Ἕλληνες ἀρχηγοὶ εἶχαν σχεδιάσει νὰ δημιουργήσουν μὲ τὴν δύναμι τοῦ Βούρβαχη καὶ τοῦ Μαυροβουνιώτου ἀντιπερασπισμὸ στὴν Χασιά καὶ τὸ Μενίδι παρασύροντας ἐκεῖ τις δυνάμεις τοῦ Κιουταχῆ, ἔτσι ὥστε νὰ μπορέσουν οἱ δυνάμεις τῆς Σαλαμίνας νὰ ἀποβιβασθοῦν στὸ Φάληρο. **Π**ράγματι, στὶς 21 Ἰανουαρίου 1827, τὸ στράτευμα τῆς Ἐλευσίνας ἐπιτέθηκε στὴν Χασιά καὶ τὸ στράτευμα τῆς Σαλαμίνας ἀποβιβάσθηκε στὸ Φάληρο, ἐνῶ ταυτόχρονα

Ἰωάννης Πέτας.

τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἐβομβάρδιζαν τὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σπυριδωνοῦ στὸν Πειραιᾶ, ὅπου εἶχαν ὀχυρωθῆ 500 Ἀλβανοί.

Ο Βούρβαχης ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς Ἕλληνες τῆς Χασιᾶς νὰ μετακινηθοῦν πρὸς τὸ Καματερό. **Σ**τὴν ἀπόφασί αὐτὴ ἦσαν ἀντίθετοι ὁ Νοταρᾶς καὶ ὁ Μαυροβουνιώτης, διότι τὸ Καματερὸ εὐρίσκετο σὲ πεδινὴ θέσι καὶ ἄρα ἦταν εὐάλωτο σὲς ἐπιθέσεις τοῦ τουρκικοῦ ἵππικοῦ.

Ο Βούρβαχης, μὲ τὴν γαλλικὴ στρατιωτικὴ νοοτροπία, ἐπέμεινε στὴν μοιραία ἀπόφασί του καὶ τὸ κακὸ δὲν ἄργησε νὰ συμβῆ. **Σ**τὶς 27 Ἰανουαρίου 1827, μόλις ἐχάραξε, τουρκικὴ δύναμις 2.000 πεζῶν καὶ 600 ἵππέων, ὑποστηριζομένη ἀπὸ δύο πυροβόλα, κατέφθασε στὴν πεδιάδα τοῦ Καματεροῦ καὶ ἐπιτέθηκε στὸ σῶμα τοῦ Βούρβαχης, τὸ ὁποῖο εὐρίσκετο σὲ προχωρημένη θέσι χωρὶς καμμία κάλυψι.

Ο γενναῖος Συνταγματάρχης προσεπάθησε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀρμὴ τοῦ ἐχθρικοῦ ἵππικοῦ, ἀλλὰ δὲν τὰ κατέφερε καὶ ἔπεσε νεκρὸς ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῶν σπαθιῶν τῶν ντελῆδων.

Η μάχη ἔγινε σῶμα μὲ σῶμα καὶ κατέληξε σὲ συντριβὴ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἄφησαν στὸ πεδίο τῆς μάχης 300 νεκρούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Προκόπης Λέκκας, ὁ Ἀναγνώστης Κιουρκατιώτης καὶ τέσσερεις φιλέλληνες ἀξιωματικοί.

Γράφει ὁ Μακρυγιάννης: «**Τ**ότε κάνομεν ἓνα σκέδιον νὰ βοῦμεν συνχρόνως εἰς τὰ πόστα τῆς Ἀθήνας ἀναντίον τῶν Τούρκων. **Ο** Βάσιος, ὁ Παναγιώτης Νοταρᾶς, ὁ Μπούρμπαχης καὶ οἱ Ντερβενοχωριῖτες νὰ πᾶνε νὰ πιάσουνε ἀποβραδὶς τὴν Χασιᾶ, νὰ ταμπουρωθοῦν –εἶναι ἡ θέσι γερή– νὰ πᾶγῃ ὀχτρὸς ἐκεῖ νὰ τὸν πολεμήσουν. **Ἦ**ταν ὡς τρεῖς χιλιάδες ἀσκέρι... **Τ**ὴν αὐγὴ μᾶς βλέπουν οἱ Τοῦρκοι ἔτοιμους καὶ χαζίρικους. **Ο** Βάσιος καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι δὲν πῆγαν εἰς τὴν Χασιᾶ καθὼς εἶχαμεν ὀμιλίαν, ἀλλὰ σηκώθηκαν τοῦ κεφαλιοῦ τους καὶ πῆγαν σ' ἓνα χωριόν, Καματερόν τὸ λένε, μίαν ὥρα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. **Π**ῆγαν καὶ πιάσαν μίαν θέσι ἀδύνατη, κι αὐτὸ τὸ λάθος τῶκαμεν ὁ Βάσιος, ὅτι αὐτὸς γνώριζε τὸν τόπον τῆς Ἀθήνας, ἀγωνίζονταν τόσον καιρὸν σὲ αὐτὰ τὰ μέρη.

Ἡ Μάχη τοῦ Καματεροῦ.

Πρὶν πιάσουν θέσεις καὶ νὰ ταμπουρωθοῦν καλὰ –κάμαν ἓνα ταμπόρι τυφλό– τοὺς πέσαν οἱ Τοῦρκοι ἀπάνου τους καὶ τοὺς χάλασαν, καὶ σκό-

τωσαν περίπου ἀπὸ τριακόσιους πενήντα Ἕλληνες καὶ τοὺς ρίξαν εἰς φυγή. **Καὶ** σκοτώθη κι ὁ ἀγαθὸς Μπούρμπαχης κι ἄλλοι δυὸ συναδελφοὶ του φιλέλληνες. **Ὅλοι** διαλύθηκαν κακῶς κακοῦ. **Ὁ** Βάσιος ἔμεινε εἰς τὴν Ἑλεψίνα, ὅτι οἱ περισσότεροὶ του ἄνθρωποι ἦταν Ντερβενχωρίτες».

Ὁ Κιουταχῆς ἀπέκοψε τὸ κεφάλι τοῦ Βούρβαχης καὶ τῶν φιλελλήνων ἀξιωματικῶν καὶ ἀφοῦ τὰ πάστωσε μὲ ἀλάτι, τὰ ἔστειλε μὲ δεκάδες ἄλλα κεφάλια στὸ παλάτι τοῦ Σουλτάνου, γιὰ νὰ δώση ἔμφρασι στὴν νίκη του, ἡ ὁποία γινόταν ἐναντίον στρατοῦ, τὸν ὁποῖον διοικοῦσαν Εὐρωπαῖοι ἀξιωματικοί!

Στὴν συνέχεια ὁ Πασᾶς ἐπέστρεψε στὰ Πατήσια, ὅπου εἶχε στήσει τὴν βασιλική του σκηνή. **Α**πὸ ἐκεῖ ἔστειλε νέα μηνύματα στοὺς ἀρχηγοὺς τῶν πολιορκημένων Νικόλαο Κριεζώτη καὶ Στάθη Κατσικογιάννη, καλῶν αὐτοὺς νὰ παραδοθοῦν. **Ἡ** ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἔλαβε ἦταν ἀρνητικὴ.

Ἐπίσης, ἐχαρκτήριζε ὡς ἀμφιβόλου μαχητικῆς ἀξίας τοὺς ἄνδρες, τοὺς ὁποίους εἶχε στρατολογήσει ὁ Βούρβαχης.

Οἱ Ἕλληνες θὰ πάρουν τὸ αἷμά τους πίσω δύο ἡμέρες ἀργότερα, στὴν Μάχη τῆς Καστέλας. **Μ**εσολάβησε τὸ τελεσίγραφο τοῦ Κιουταχῆ πρὸς τοὺς πολιορκημένους τῆς Ἀκροπόλεως γιὰ ἄμεση παράδοσι, τὸ ὁποῖο δὲν ἔγινε δεκτό.

Αναφέρει ὁ Μακρουγιάννης: **«Τότε** πῆρε τὰ κεφάλια αὐτηνῶν ὁ Κιτάγιας καὶ τὰ πῆγε εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ τᾶδειξε τῶν πολιορκημένων καὶ τοὺς εἶπε νὰ προσκυνήσουνε διὰ νὰ σωθοῦνε αὐτοὶ καὶ νὰ μὴν πάρουν κι ἐμᾶς εἰς τὸν λαιμό τους, ὅπου ἡμαστέ εἰς τὸν Φαληρέα. **Τοὺς** λένε οἱ πολιορκημένοι: **“Σύρτε** κυργέψετε ἐκείνους εἰς τὸν Φαληρέα καὶ τότε ὑποταζόμεστέ κι ἐμεῖς, ὅτι αὐτῆνοι εἶναι χωρὶς κάστρο. **Κι** ὅταν παραδοθοῦν, παραδίνομεν κι ἐμεῖς τὸ κάστρο”...».

*Τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων καὶ ἐνδόξως πεσόντων
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν,
καὶ δὴ ἐν τῇ Μάχῃ τοῦ Καματεροῦ,*

Αἰωνία ἡ μνήμη!

(*) Πηγές: <https://averoph.wordpress.com>, <https://www.sansimera.gr> καὶ <https://el.wikipedia.org>, «Απομνημονεύματα Ἰ. Μακρουγιάννη», κεφ. 10ο, σελ. 94-96, ἐκδόσεις «Μέρμηγκα». • Ἐπιμέλ. ἡμετ.